

ב"ה

פרשת וישב

כולהו הוו זכאין

מובא בזהר "וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה ליוסף מכל בנוי, והוה ידע דכל אחוי הוו סנאין ליה [כמו שכתוב "ויגער בו אביו", "לפי שהיה מטיל שנאה עליו"] אמאי שדר ליה לגבייהו, אלא איהו לא חשיד עלייהו דהוה ידע דכולהו הוו זכאין, ולא חשיד לון, אלא גרים קודשא בריך הוא כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים".

[וכי יעקב השלם, שאהב את יוסף מכל בנוי, והיה יודע שכל אחיו שונאים אותו, למה שלח אותו אליהם? אלא, הוא לא חשד אותם, שהיה יודע שכולם הם צדיקים ולא חשד אותם, אלא הקדוש ברוך הוא סבב כל זה, כדי לקיים הגזירה שגזר בין הבתרים.]

... אבל עדיין אינו מובן: מאחר ש"כולהו הוו זכאין", איך יתכן שהענין דמכירת יוסף למצרים נעשה על ידם - הרי כדי "לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים" היה יכול הקב"ה לסבב ענין זה ללא התערבותם של אחי יוסף. ובפשטות: כאשר יוסף היה בדרכו אל אחיו, בהיותו "תועה בשדה", היתה יכולה לעבור "אורחת ישמעאלים" ולתפסו ולמכרו ל"אנשים מדינים סוחרים", עד שיגיע למצרים. ואם כן, אינו מובן: מדוע נעשה ענין זה על ידי אחי יוסף, בהיותם במעמד ומצב ד"כולהו הוו זכאין"!!

גם צריך להבין: מהי ההוראה מסיפור זה בנוגע לעבודת האדם - ובפרט על פי תורת הבעל שם טוב שבכל דבר ישנה הוראה בעבודת האדם לקונו. וכפי שיתבאר לקמן.

... והביאור בזה: כללות הענין שמכירת יוסף היתה צריכה להיות על ידי אחי יוסף דוקא, אף על פי ש"כולהו

הוּ זכאין" - מובן מהמשך דברי הזהר שם:

"אשכחנא בספרי קדמאי דבעיין אלין בני יעקב לשלטאה עלוי עד לא יחות למצרים, דאילו הוא יחות למצרים ואינן לא שלטי ביה בקדמיתא, יכלו מצראי לשלטאה עליהו דישראל, ואתקיימא ביה ביוסף דאזדבן לעבדא ואינן שלטו עלוי, ואף על גב דיוסף הוה מלכא לבתר ומצראי הוּ עבדין ליי, אשתכחו ישראל דשלטו על כולהו".

[מצאתי בספרי הראשונים, שצריכים היו בני יעקב למשול על יוסף טרם שירד למצרים, כי אילו ירד למצרים והם לא היו שולטים עליו מתחילה, יכלו המצרים לשלוט לעולם על ישראל. נתקיים ביוסף, שנמכר להיות עבד, והם שלטו עליו, ואף על פי שיוסף היה אחר כך מלך, שהמצרים המליכוהו, נמצאים ישראל שכבר שלטו על כולם]

זאת אומרת: מכירת יוסף למצרים הוכרחה להיות על ידי אחי יוסף דוקא - כדי שאחר כך יוכל להיות כללות הענין דיציאת מצרים.

דהנה, לולי התערבות אחי יוסף בענין זה, היתה עבדותו של יוסף במצרים ("לעבד נמכר יוסף") עבדות מוחלטת, וכתוצאה מזה היתה עבדותם של בני ישראל במצרים (שירדו מצרימה בעקבות מכירת יוסף) באופן מוחלט, היינו, שלא היו יכולים לצאת ממצרים, כי העבדות דארץ מצרים היתה באופן שאין עבד אחד יכול לצאת משם.

וכדי למנוע ענין זה, הנה קודם מכירת יוסף למצרים היתה צריכה להיות שליטת אחי יוסף עליו, היינו, שהם (אחי יוסף) ימכרו אותו למצרים בתור קנין כספם [כי לאחרי שהשליכו אותו לבור, והוציאוהו משם, נעשה קנין כספם, ולולי זאת - לא היו יכולים למכרו כו'], וכאשר הם מוכרים אותו למצרים הרי המכירה היא רק באופן שלא יהיה בסתירה לקיום היעוד ד"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" שנאמר בברית בין הבתרים. זאת אומרת, שהמכירה היא רק "בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים", ולא מכירה מוחלטת.

ובפשטות: מאחר שאחי יוסף שלטו עליו קודם שירד למצרים, הנה כאשר יוסף נעשה "משנה למלך", באופן ש"בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים", ועד שיוסף מל את המצריים בתור "קנין כספו", היינו, שכל מצרים היו לו לעבדים - נמצא שכל מצרים הם עבדים של אחי יוסף (כי הם שלטו על יוסף מקודם לכן), ועל ידי זה הרי כל מצרים הם עבדים של יעקב (אביהם של כל השבטים). ובכך זה היה יכול להיות כללות הענין דיציאת בני ישראל ממצרים.

...והנה 'מעשה אבות סימן לבנים' היינו שבזה ישנה הוראה בנוגע לעבודת כל אחד ואחת מישראל. כאשר פוגשים יהודי הנראה במעמד ומצב של "תחתון" (גם לאחרי מתן תורה), היינו, שלא ניכר עליו שיש לו איזה שייכות עם ענין "עליון", כי הוא תינוק שנשבה כו', ואין לו שייכות לענינים נעלים יותר מאשר מעשה בפועל - צריכים לדעת שמצד אמיתית ופנימיות הענין הרי מעמדו ומצבו בדוגמת בני יעקב (כי כל בני ישראל הם בני יעקב) - "כולהו הוו זכאין". והנה, מאחר שהתורה היא "תורת אמת", הרי בודאי שכאשר התורה אומרת שכל בני ישראל הם במעמד ומצב "דכולהו הוו זכאין" - כן הוא באמת (כי לא יתכן שהתורה תאמר דבר שאינו אמיתי חס ושלום).

זאת אומרת: בפנימיותו הרי הוא נמצא במעמד ומצב ד"זכאין", ומה שיתכן שבפועל מתנהג באופן הפכי - הרי זה מצד כללות הענין ד"נורא עלילה על בני אדם", היינו, היות שהקב"ה רוצה שתהיה עליה גדולה ביותר, לכן צריכה להיות הירידה למטה ביותר כו'. אבל אף על פי כן, אין זה משנה את פנימיות ואמיתית מעמדו ומצבו - "דכולהו הוו זכאין".

קטע משיחת ש"פ וישב, מבה"ח טבת, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ב ח"ב ע 573.

1 פרשת וישב קפד, רע"א.
2 פירש"י.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחי
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה